

פרשת כהנעלך

שמעון במסכת כבא מצינא כבא... ונכמו שהאריך כזה כספר הק' נעם אלמולך פרישת קודת עיי"ש. וי"ש שתאמר להם אשריכם שתוכו להיות שמשים למקום. ולכן אין ראוי לכם לעשות מעשים כאלו, ועל ידי זה תשתה אותם, ונמצא דוד נורה בכל עת וככל זמן, ועיין כספר הק' אור פני משה מ"ש כוזה.

* * *

ולקחו פר בן בקר וגו'. פירשי' ז"ל רהוא עולה כמו שכתוב ועשה את האחר עולה והוא קרבן צבור בעבודה זרה. ופר שני, מה ת"ל שני, לומר לך מה עולה לא נאכלת אף הטאת לא נאכלת, (עיי' דברי ר"מ), וכוז יש ספר לרברוי בהורה ששעיר ה' להם להביא שהורה שעה היתה ששעיר ה' להם להביא להטאת ע"א, עס פר העולה עכ"ל רש"י ז"ל, והנה מה שהביא מ"ל משה הדרשן דמה עולה לא נאכלת אף הטאת לא נאכלת ומביא ספר לרברוי מהורה בהנים, הנה מבואר להדיא בגמרא מ"ל הוריות (פ'): ז"ל תניא רש"א מה ת"ל ופר שני בן בקר הקח להטאת, אם ללמד שהם שנים, והלא כבר נאמר ועשה את האחר הטאת ואת האחר עלה לה, אלא יכול שהיא נאכלת הטאת ללויים, ת"ל ופר שני שני לעולה, מה עולה לא נאכלת אף הטאת לא נאכלת עכ"ל הגמרא. והוא כהורה בהנים פ' וקרא בפרשת כהן משוח (פ"ג), ובתוספתא רפדה (פ"ה) ועיין בתוספתא תמורה (פ"ו), ועיין ברא"ם וכוז אר"י וכספר כהנות אור לכלל פמ"א פרישה רילן.

ובמ"ס זבחים (פ"ט) איתא ז"ל מנא היג מילי (דום הטאת קודם לום עולה ואיברי עולה קודמין לאימורי חטאת. רש"י) דת"י ופר שני בן בקר הקח להטאת אם בא ללמד

ודרכי ה' אל משה לאמר קח את הלויים

מזר בני ישראל וטהרת אותם. פי' רש"י ז"ל: קח את הלויים, קחם בדברים אשריכם שתוכו להיות שמשים למקום עכ"ל. והנה נודע כי התורה הוא נצחית בכל אדם וכל זמן, ואם בן מוכרח שהפסוקים האלו יהיו נהגין גם בזמן הזה, וצריכין להבין זה. לכן נ"ל לומר בביאור הפסוקים לרדכינו, דהנה כתוב (פס"ג י' ג) קחו עמכם דברים ושוב אל ה' אמרו אלי כל השא עזי וקח טוב ושלמה פרים שפתונו. פירש רש"י, וקח טוב. ולמדנו דרך הטוב עכ"ל. הרי דמפריש תיבת קוד' שהוא לשון למוד', וכמאמר הכתוב (ויק"ג ג') יעוד כמטר לקחיו חול כסל אמרתו, כי לקח טוב נתתי לכפ' תורתו אל תצורכו (משל' ג' ט), ונודע כי כל צדיק נקרא בשם משה כאמור ז"ל (שם פ"ג) משה שפיר קאמרת.

וזו שאמר הפסוק ודרכי ה' אל משה לאמר, ר"ל לכל צדיק וצדיק בדודו, קח, ר"ל למוד', את הלויים, ר"ל האנשים הגלויים אליך לקבל ממך דברי תורה ודרך לעבודת השי"ת, מתוך בני ישראל, וטהרת אותם, ר"ל האנשים הגלויים אליך ובאים אצלך, תלמד אותם דרכי השם ותטהר אותם מפל טומאה ותלאת שנדבק בהם ח"י.

וזו שפירשי' ז"ל, קחם בדברים, דייקא, ר"ל בדברי תורה ובדברים המושכים את הלב, ואמור להם אשריכם שתוכו להיות שמשים למקום, ר"ל אשריכם שזוכיתם לעבוד השי"ת, ור"ל לא תאמר להם דברי מוסר להזכיר לו שפלתו ויום המיתה, אורבא תחזיקו אותו ע"י גולות להחשיכו שהוא חשוב ומעולה המעלות, ואין נאה לו לעשות כמעשים האלו, וכמו שעשה רבי לבני של ר' אלעזר כרבי

ועל פי זה פי' אאז"ק הנ"ל ג"כ דהנה ירדע

השלישי (של מוכה והיינו מימי קדם הומז על חטובה שנבראת קודם לשולם) ומכריע ביניהם מנקה הוא לשבים וכי' עכ"ד הקדושים. ועל פי זה פי' אאז"ק הנ"ל ג"כ דהנה ירדע דהיי"ב נשיאים הם נגז י"ג מדות של רחמים (ולכן קרוין פ' הנשיאים בתנוכה כידע שהכונה בכל יום לעורר מדה א' מיי"ג מדות של רחמים וכיום ה' משלימין מן נוצר חסר וקדמה ל' כולם אהובים)

* * *

הצינור ותמלה נפרש דברי הגמי' שאמרו (עי' עירובין פג.) מ"מ ממו בני אהרן על שחרו הלכה כר' וס"א שמוי' יין נכנסו למקדש (ויק"ד י"ג ט) * ולכאורה מורה הלא בפס' כחצי (מנענב ג' ד) בהקדוש אש זרה * והס' מפרשים טעמים אחרים * ונראה כי הס' לא אמרו רק העטם הפסוק כי מטא בני אהרן היו על שהקדשו אש הדיוט וצאמת אמרי' (יומא ג' ט) אש' שש אש מן השמים מזה להבדיל מן הדיוט וא"כ עשו דמא ולמה נעטמו * ולזה נא המפרשים הני"ל לפרש המטא ולמה היה העוט * והפי' הוא כי שכוונת מד' ואציהוא היה לטו"י מחד כי היה ע"ש דציקות גדול מאוד והדציקות נקרא אש וצו"ע נקראו האור הגדול כאש צוער * ויש ג"כ אש אחר (הס' וס"א ז' פ.) והיינו שיש לאדם חטק ותעטנו גשמי ולצו צוער לדבר הויא. ואש הדציקות נקרא אש מן השמים * וזה הגשמי נקרא אש מן הדיוט והאש נקרא להטלות הכל למעלה אפי' כל ההלכות הגשמיים הן אכילה ושתיה ופול המדות נקרא להוציא יקר מוצל (ע"פ ירמיה טו, יט) * וזו היא אפי' שש אש מן השמים מזה להבדיל מן הדיוט. אלא שבש"י שאדם מדבק עצמו און רשאי לערב צחובה שום צורך הלאו שמו' פוגם במקום ההוא אש' הדציקות אש שורה * והנה הס' היו דציקות גדול מאוד ולא היו רשאי לקרב לשם בלא זרה ולכן נעטמו וצו"ע שהדציקות מרומם בשם יין המצומר צענצו (עי' מנחות נט.) * ולכן אמרו צמ' שנעטמו על האש זרה כנאמר בפ' והוא משום העטם שניכנסו שמוי' יין והרמו

כי. עיין פרשת בלק ר"ה ורא' (שמוא) "תמסרו עצמכם בכל רמ"ז אברים ותכניסו הכל בהדציקות והנה הדציקות הוא דבר החבונות ועניניו בשכל להסיר כל מחשבותיו רק שיהא חושיו ומחשבתו על הוכר הזה שהוא עושה והוא תקרא בשם ראייה שרואה בעיני השכל להדבק בדבק טוב". כי. עיין עוד זה"ק תולדות קלה ע"ב, ושם פתסו רלו ע"א. כי. עיין בפסוק שם. כי. עיין לקוטים יקדים אות רעו. כי. זה לשון המשנה שם. "ראה את המציאה ופול עליה, ובה אתה והחזיק בה, זה החזיק בה ובה בה".

על הדציקות הגדול המרומם ציין ולא היו להם להקריב במקום ההוא האש של הדיוט. ומ"ס על שחרו כי ג"כ רק שקאי על שהקריב * אלא שמפרש מה היה האש זרה שפי' הלאה גשמי דלעיל. ומפרש שהיו להם חטונג גדול מזה על שצאו על דבר האמת להקריב אש זרה כמו שצאמת הוא מלוה כ"ל והיה להם מעט מזה שכוונת האמת וזו היה על שחרו הלכה כפי דבן פי' שש עשו רק דעתם קודם ששמעו מפי רבן וכוונת האמת ופלו לדי הגלה מזה ונשענת הדציקות לא היה להם לחטוב הגאחס כלל * וזה עצמו היה מטא כי"ג איש שרלו להקטיר קטורת למען המקדש אל האור העליון למקן נפסס אך שמשו ידע ששם אינם צמדרגה זו * שצריך לה צדיקות גדול בלי שום הגלה עצמיות לכן אמר להם קחו לכם מחמות פי' ואו מצתו אש מוצלו להיות צמדרגה זו להקריב צעודה. ובשכל זה הווינה שכוונת עצמם לשמים אמר הש"י צ"ה לאהרן הדס את המחמות כי פי קדשו * פי שיש להם קדישה לאלו המחמות ממחמת שכוונתם היו לשמים אלא שלא היו צמדרגה זו ודלעיל. ואם האש זרה הגלה פי' האש הדציקות שלהם ישאר למטה שלא ידבק עצמו שום אדם מזה הדציקות לכן זרה הגלה למחוקק שלא יקריב לשום אדם וזה הווינה כפי' צמ"ס הס' חטמו צעפותם * פי' הס' ספרו שימקו מזה את נפשם * והכן מאלד ומרבה הדד והר"י *

→ דודבר ה' אל משה קח מאתם מטה כו'. כי' עיין בהקדים לפרש דברי החל (נ"מ)

מציאה ע"ד שאמרו מלאמי דוד עבדי (מלכים פ"ג ט) ודרשו חז"ל (בב"ב ג' ט) היכן מלאו צדקם ונתנו הגשמה נקרא מציאה. ולהיכן העטם נ"י שאז ע"ד לחיאת בספרי המקובלים (עי' לקו"ט ושעש"פ א"ח פ"א ט"ז) עטם למה ילא אצרהס מחרת וכן כמה לדקיקס הקדושים ילאו מצאות הסומחה ופירשו מחמת שהמקריבים הווינוים צדקוים הגשמה העליונה וצויה אינם מניחים לה לאלף לעולם ועושים כל החטולות לעצמה מה עושה הקב"ה נטון אומה בגוף טמא ואו מניחין אות' ועי"ז בלש' הגשמה צעולם כי גם הס' צדקוים שירדח למקום טמא סוגרי' שצודאי א"א שחטלה צמעות קדושים ונתנא היא כמו מציאה. והיו ראה את המציאה * ר"ל אדם שוכה אל מציאת נשמה * ופול עליה פי' שפגם זה כמו ופול עליו והכחו (עי' דברים פ"ג ט) וזה אמר והחזיק בה פי' שש' לדק' והחזיק בהשמה והעלה אותה אל הקדוש. זה שהחזיק בה זהו זה שזכותו גדול מאל שיהי' יקר מוצל (ע"פ ירמיה טו, יט) ומקס' הגמי' (נ"מ) י"ו וסא ד"א של אדם קויות לו ככ"מ פי' קויות המקסן לפי דציוני הוא כי דאחא צפר"י ויור' ה' את האדם עפר מן האדמה כי (נפאשי ג' ז) פרש"י נצר עפרו מד' רוחות העולם של מקום שימות שם סחא קולטמו לקצורה ואין לו לאדם כ"א ד' אמות של קצורה. ונתנא הפי' הוא כי כי הפסיק בה שבעלה את הגשמה ועי' מה העלה אומה ע"י שהווינו לאחור האדם על פניו ומיחו דצדיים ערעיס בלמור לו אדם חטוב ומחולל כמחוקק יעשה כוחם וכוחת ועי"ז מור חטוניה אוחו האדם נתנא זה שפעל כל זמא וצומו גדול

→ ע"ע שער הגלגלים הקדמה טו. והקדמה כו. כי. עיין וכן ביתו פ"א וברברי' תורה שער א משי"ב בעיני החכמות של המתבר הקי'. ראה ברך המלך ר"פ שלח מה שאמר המחבר הקי' למוכחי א'. דבריהם מובאים בלחיות כנענב. ל. עיין פרשת רצא ר"ה וישא (נה) "בזוכר חתשוב לעפר רימה ותולעה היתה מביא מביא לאדם הכנעה גדולה. הוא העיקר ושרש לאדם שעי' הכנעה יהיה הולך ומתגבר בידה הולך ויבחרתו הקדושה". ועיין לקוטי שושנה ר"ה א"י קומי (תנא) ובמשי"ב בגליון שם. לא. ראה לקו"ט ר"ה ה' ויבחרתו הקדושה". ועיין למיד התורה או ספק המצוה צדיקה להיות שיהיה שפל ונכנע בעיני עצמו שיחזיק באמת שאינו אלא כמתחיל כעבודתו". לב. עיין פרשת בשלח ר"ה ונחה (קנה) "מטה ר"ל הכנעה ושלוח". לב. עיין לעיל ר"ה ויקח (שיר). ובגליון שם.

רצפ במדבר כ חקת
אונקלוס
הַפְּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצִיאָה־
לָהֶם לָמִים מִן־הַפְּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־
הַמַּעְדָּה וְאֶת־בַּעֲרִים: 8 וַיִּפְּחַח מִשָּׁה אֶת־

שפירשו לשפיר. ודי צילור מה למעין. אלל המדוקקים לגקוד בָּנוּצִי: (ח) ואת בעירם. מכאן שמס הקשו על דעיו מפקוק (מח"ל כ"א) והיה לשבז אדני הכב"ה"י על ממונם של ישראל (מח"ל - גמ"ס: המלך עם אנומו שפירשו כשפכ (כשמות), והגור ארי וי"ל מירק" ע"ש יולא מן הכלל. ועל לומר דעת דעיו שאה"י מירדו כשוכי אדני המלך (מ"ד): (יב כי מה שלמדו ישראל למות עם אנומו, ובעירתי"ן א"ן שום מידות כלאדם ממ על ממונו, אלל אם הכב"ה ענה להם כדעיים ששמו הם ובעירם ולא השקות אותם א"ר שאמיענו עיפה שצנו ויש לאום על ממונם אל ישראל, וא"ר משום צער בעניי מוים אמר כן, א"ר היל"ל את העדה ואת הצעיר ומחלמל בעירם צמ"ס שמע מינה דוקף משום שהיא צעיר שלהם (ד"ר):

אור החיים
 ככרעמם לוד קדושם שמו להקדישו כנולדת מוים חשמוטיו, ולזה אם יכנס משה לארץ ויציבה צית מכלע אשר ירלו הם וכלל ככלה שבוה כו"כ ה' המקדש ינטוד ה' להשליך עליהם ממומו כשירשיעו מחקדש לעינייהם כשירלו שאפילו הדומים כל ולא על צית המקדש ויכלו כל ישראל חי"ו, לזה אמר שכוא"י מפלח לעשות דיבור לבי ובעברי" בשנות לכן לא תציורו וגו', ודקדק לומר את הקבל הוכ"י, אלו פרק אחד, והיה לנס לבטל המוחש בעולם אמרו במדרש (ילקוט) כוה אונכס נתיארים אלל כאמונה שהיוסם לריון לעשות. ועומק הדברים אחס מכניוסם את כל ישראל לעמיד לצור דכתיב כוה שחס היו משה ואהרן עושים קידוש ה' בגזול ועגמה שמה כימי נעוריה זה משה ואהרן עד כלין, באמתעות שהיוה העדה גם כן כולה שלומה ומחויבות הדברים שמע שחס היו מקדשים שם ולדיקים היו מחלוטים אמונה ה' כלנס שלומה שמיים לעינייהם כוה כדור ככוא כדור שזן דוד כל והיה נגדס מהם חלק הרע"י והיה כח צכס שיעציר ה' את רוח הכנעמלה ומלכה הארץ דעכ להעמיד אמונתם לרורי דורות, ומעמה כוה משה ואהרן נכנסים לארץ והיה משה צוה צית המקדש - **והשקות את המדב. דקדק לומר והשקות**

אור בהיר
 רחין משש להשקת ממונו על ישראל כשהיו חנופים כעמור לדברים (מדרש חכ"ס ע"ט) כעפוק צרכים, או לפי שכו ישראל נמאס למוס יזו ה' ממונו לאסף וגו', וכשנצוה במקומות אחרים, וכיון להשקותם כשיעור שלא יהיו ירווקין, כי וזהו זה אם שצד חיקון כדבר על יזיכהם ולא עשאוהו חלטת ישמו כחפסם לרוב נמאוס למוס ישמו כרצוה הדבר והאמר ה' לקי"ש פירות בשניל זכ"י) גם לשון ויחסתנו וימוחו, או יילח כי ישקם ככל האורך ולא שצועה שלא יציורו וגו', כי ראה ה' מה שעמדיו יקפיד על הויקס כי הכימי הכס נסויים הם ככל לעשות באחרית הימים צארץ ישראל, וכמו שאמר פרעוטה בין כבוייתו בין כעפולתם"י, והוא אמרו להכס משה עלמו (דברים ל"ח כ"ט) דעמי כי השחת והשקית שהכס שרלו לשמות כהשקת אתה **אור בהיר**

שמן ממדריג נבואה לר"ך להיות חסם להצין עומקן אל דברים נפלאים לו כנפלה. ע"כ פי' יהיה דומם א"ך שיהיה כלומר דומם שצוהמם. ע"כ פי' יהיה פסקה וזהוהו ולא לפי שמה כמו כעממד הנכמד אלל כהחלע לרוד דורות. ע"כ והוא מיומר לכאורה. ע"כ כלומר חסם שחלל כעממד או כעממד לרוב מלך מה הולך להשגלל הדבר ועמם קטן שדקן שם חחול עליהם הד"ן הלא היה כסם שצוה היה למקון ולא מקני היה פי' לכן. ע"כ וזו יקבל אמר לעשות בו. ע"כ וזו יקבלם לשמות נעלמם. ע"כ כלומר בין כירחמם היה ע"י כן, בין רוויים לממונם היה ע"י כן, וממלא לא זיקין.

אונקלוס
במדבר כ חקת
ש
כָּסָא דִּי פְּקִירֵיהּ , וְאֶבְרִישָׁו
מִשָּׁה וְאַהֲרֹן יֵת קִהְלָא לְקָרְם
כִּיפֵא וְאָמַר דְּהוֹן לְשִׁמְעוּ כְעֵן
סִרְבְּנֵיא דְהֵן כִּיפֵא דְהָרִין לְפִיק
לְכוּן מִנָּא: 9 וְאַדְם מִשָּׁה יֵת דִּיהוּ
וּמִתָּא יֵת כִּיפֵא בְּחֻפְרֵיהּ תְּרִין
וּמִנָּו וְנִפְקֻן מִנָּא פְּנִיָּא וְשֵׁנֵיאִת

מנועט את המרובכ (סס - סס): המון הפלע הזה מים מן הסלע, לזה לא אמר אל סלע או לפני הסלע אלא **נצ"י**. לפי שלא היו מכירין אוקו* לפי שכלן אל פי הסלע שכולם ראו פניו על סלע שהיה קטן ככברה הסלע וישב לו בין הסלעים כשכחלק הכלרי"י וכיו והיו ממש אללו בדבר נכס, והיה לשון האמונה, מלמד שכל א"י ישראל אומרים להם מה להם מחלה סלע חוליאו לנו ואי רואה את עלמו עומד על פי הסלע ועי' כל ישראל מוים לך אמר להם המורים, סרביס"י (חוב"ב), עומדו וירואו נסין שבטלע עי"ב: (ד) פי' שלכאורה אינו לשון* ויוי שעותים, מורים את מוריהם (סחי - גמ"ס), מוכן משהיחם ומחמדם זה, אם לא שנאמר משה ואהרן הכן הסלע היה שלא לעטויו עליו נולח לכס שחו ותפשו הסלע הידוע שנטעו עליה שהיה מורה של מרים שהלך מהם והתכסה לאחיה סלע והעמיה לא ראה כשהייה זו ממחמם נמאוס, לזה אמרו מה נפ"מ חוליאו שפירשו מרע"י י"ב.

אור החיים
 סלע זה שלפניו (רא"ס): טו' ג' פירושים שנס כאן על מצינת מורים, כולם מחטותיה ומחמדי דבה והבא דעיו כל ה"י לפי שכל אחד יש דמקות, ולא אמר דבר אחר לפי שכולן נכנסין בצינת מורים אחד ויש לומר שכל מלך ומלכות משה. א) כדעיים, ונס אונקלוס כן מרגמו, מלשון מורים כמו בן סורר ומורה, שהופכין ערפן לתומיהם ומלמס לשמוע, והיה דוקף שלא אמר ממרים, ועוד שצמה שלפניו לא שייך כל כן שכלל לא לזה דבר שמיאנו בו. ג) שעותים ואינם מבינים שא"ן לענות מצויי הקב"ה והוא לשון יוויי, והו דמקומו. ג) מלשון מורה הוראה שמתיביחם ותלמידים את למדיהם היקף לעשות, ולפ"י עיקר חסר מן הספר מינע, "מוריהם", ויש עוד שיעור ד' מדרש מלשון יורה תלם, כמו שנאמר (יש"ל ל"א ג') וימלאוהו המורים אגשים בקשם, ופירושו כאן שכלום ארע יוריס ומכיס, על דרך (ירמי ע"ו ז') קד שמוע לשומם, והיה רחוק מן הספשו ולא הביא דעיו (מ"ל): טז) כמ"ל, אלו לא נולח רק מן הסלע שנטעונו, והו שייך לכל ה"י לשמות

אור בהיר
 השקת אותם ככל האורך, והולך להכזיר עדה **מ. באשר** לזה, והולך לומר קי"י, לומר שלא ובעירם, להקדים העדה לנבמות, והכס שאמר ככחצו וחסתי עשב שצדך לנבמתך והלאת וגו' הכמטה. עוד נחשוון לומר דבר זה עשה כאשר והאמר ז"ל (ברכות מ"י) שגריך להקדים מאלל צווח"י) והלא למדת שמה שעשה מאלו והלאה לא לנבמתו ואחר כך הוא, כל זה אם אין סכנה כדבר כאשר צווחו, וכמו שכתבנו למענה שנגג כפירושו אלל כשום גזר סכנה חיוו קודמין, ועיין מה

שפירשנו כפרשה דרכבך (בראשית כ"ד) כשהשקלת **יא. במשרה** פעמוים. טעם ב' פעמוים כעבר לניעור וגמלו"י): של דברים: **אור בהיר**
 שפירשנו שפירשנו מפטר מפרסם יהונת קמ"ז ס"ח י"ח ומה שכתבנו בירי לישב הענין. (פא) הלא ראינו שששה כאשר נעטויה. (פב) דוקף דבר זה שהוא לקיחת הנמטה. (פג) ועיין שם צילור כסיר אום מ"ד מה שפירשנו מפטר מפרסם יהונת קמ"ז ס"ח י"ח ומה שכתבנו בירי לישב הענין. (פא)

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו

ו'ו רבני ו'ו קפו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

סוּב יְרוּשָׁלַם

עב"ל. שהרי קדש שנאמר עליה: ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם (רבי' א מ) היא קדש ברנע. והיא במדבר פארן. ומשם נשלחו המרגלים בשנה השנייה, ולשם חזרו. אבל קדש הנזכרת כאן היא במדבר צין, וכאו לשם בשנת הארבעים, ושם מחה מרים, ופסוקים מפורשים הם.

(ג) בנעז אחינו.

בחרה אינו מביא מה היה החטא של מי מריבה. רבנו מביא את דברי רש"י הרביעי והרביעי, ומשיג עליהם. מכל מה שאמרו המפרשים בבנין זה נראה לרבנו הסבר של רבנו תנאל שהחטא היה שמדרי' לא אמר "וציא ה'". אלא "וציא". לדעת רבנו היה החטא שלא הביא את המלך פעם אלא פעמיים. הצויה ודבריה אל המלך לא היה שידברו אל המלך, אלא שידברו אל ישראל אודותיו שה' יוציא ממנו מים. לעיתים, כשנכנס שומעים. עוד פסו: בשמולם רואים את המלך, שלא יאמרו שהיו שם מים מכבר.

(ח) החטא של משה ואהרן אצל מי מריבה אינו אמור בפסוק מפורש. ורש"י פירש (בפסוקים יא-יז) שהחטא היה שה' צוה להם: ודברתם אל המלך ולא "והיחיתם", שאילו דברו היה הקב"ה מתקוש לעיני העדה, כי היו אומרים: ומה שלע זה שאינו שומע ואינו מדבר מקיים דברו של הקב"ה, אנו על אחת כמה וכמה. עכ"ל.

פני ירושלים

עכ"ל. כלומר, רבינו הבין שלהראב"ע קדש שבמדבר צין הוא קדש ברנע, ונזכר עליו שטעה, שהרי קדש שנאמר עליו וכו'.
היא קדש ברנע, כמו שנאמר שם (בפסוק יט) ונבא ער קדש ברנע.
והיא במדבר פארן, כמו שנאמר בסוף פי' בהעלותך: ואחר נסעו העם מחצרות ויתנו במדבר פארן, ומיד אחרי זה נאמר: וידבר ה' וגו' שלח לך אנשים וגו'. ולשם חזר, המרגלים (וגיד יתירה וירגלן שלישי) מפניה"ק, כמסופר בפי' שלח (נד כו): וילכו רבאו אל משה וגו' אל מדבר פארן קדשה.
קדש שבמדבר צין אינו קדש ברנע, אלא שלצדו נסעו ישראל מקדש ברנע לקדש שבמדבר צין לפני שחזרו המרגלים, והמרגלים חזרו לקדש זו, ועליה נאמר: והשבו בקדש ימים רבים. אבל אי אפשר לתרץ כך, שהרי הפסוק מספר שחזרו למדבר פארן. ומכיון שכן נאמר "והשבו בקדש ימים רבים" על קדש ברנע. ולכן על כרחן הפירוש של "ושב העם בקדש" אינו ובאשר שהו בקדש, אלא ובאשר הגיעו לקדש.

הנה כאן קצור הראב"ע, אבל בקולח (ט ב) כתב:
מרב: בנעז אחינו.

(ג) בנעז אחינו כפי' חיי עדה (כה יז) כתב רבנו שנועיה היא מיתה כתאומית, ולכן נאמר אצל מתי מרב: בנעז אחינו.
והפסוק המסוק לדעתו כך: ונאו בני ישראל וגו' מדבר צין, ער מדבר צין, וישב העם בקדש, ובערים שהם במדבר קדש, והנה שם מרים.
(ג) בנעז אחינו כפי' חיי עדה (כה יז) כתב רבנו שנועיה היא מיתה כתאומית, ולכן נאמר אצל מתי מרב: בנעז אחינו.

רבני ו'ו קפו
קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

סוּב יְרוּשָׁלַם

רבני ו'ו קפו
קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

פני ירושלים

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

קפו רבני ו'ו
רבני ו'ו קפו רבני ו'ו

חסד, ובאמת צריך שיהיה דין ורחמים בעולם. והנה המכין הקדוש (ויקרא ב. יג) כתב: המלח הוא כח אש אשר במים. נמצא המלח הוא מן כח אש ומים, היינו דין וחסד י:

פרשת חוקת

זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר (ש. ב.) הכלל, כי טעמי התורה והמצות הם נעלמים מכל האדם, רק האדם צריך לעשות ולקיים כל התורה, מחמת ציווי ה' עליו לעשותם ולקיימם. וזהו הרמז 'זאת חוקת התורה', כל התורה והמצות הם חוקים אצלינו, כי אין נגלה לנו שום טעם מהמצות, רק עיקר קיום התורה והמצות יהיה מחמת 'צוה ה' לאמר', מחמת ציווי ה' עלינו לעשות, אנו מחויבים לעשותם ולקיימם. ובוה יבואר מה שצוה לעשות פרד לטהר מטומאת מת, כי הכלל, הנשמה החיות אשר באדם, אשר הנשמה והחיות נחצב מתחת כסא הכבוד (וה"ק ח"א ק"ג, א), רוצה תמיד לעבוד את הבורא ברוך הוא בלי הפסק רגע אחד, רק הגוף אשר באדם אינו מניח, ויש מלחמה תמיד בין הנשמה והחיות עם הגוף, ואדם הוזכה מנצח את הגוף לעשות כרצון הנשמה. ולמה זה הגוף אינו רוצה לקיים התורה והמצות, מפני שאין משיג טעמי התורה והמצות, כי אם היה יודע טעמי התורה והמצות, היה

יב. ע"י ס' הפרדס להרמ"ק שער ערכי הכנינים פ"י ערך י"ט; באר מים חיים פ' מקץ ד"ה אם כנים אתם. יג. ראה בית לוי כאן, יעל הפסוק דלעיל ד"ה וקח קרח. יד. ע"י שו"ת"ס משלי, ט (הנבא בתפי' יפוח סא, א ד"ה מנע); וזה"ק ח"א קטח, א. וצ"י חסי' כחובות ק"ג. ב ד"ה אחרו היום; ומכ"ן בפרשתו י"ט, ב. וע"ע בס' כלי חמרה פ' חוקת ע"י פח ואילן. ב. ע"י סידור הרב

או יבואר, זאת חוקת התורה. וכו' יבואר הפסוק 'משיבי עקרת הבית' (תהלים קיג. ט), כי בעולם הזה נראה לאדם שנבאר בכדי לעשות עסקי עולם הזה, אבל באמת זה אינו, והעיקר בדיאת האדם היה להשיג אחרות הבורא ברוך הוא. והוא 'משיבי עקרת הבית', כשיבוא הגואל במהרה בימינו או יתגלה 'עיקר' עשייתן של אדם בעולם הזה כדי להשיג אחרות הבורא ברוך הוא.

וזהו הרמז 'זאת חוקת התורה', כי יש מצות אשר השכל מחייב אותם, ונמצא אדם העושה אותם אינו ניכר כל כך שעושה אותם בעבור ציווי הבורא על אלו המצות, ולכן נתן הבורא ברוך הוא מצות אשר אין השכל משיג בו טעם כלל, ואדם העושה אותם אזי ניכר שאינו עושה אותם רק בעבור מצות הבורא ברוך הוא עליו. וזהו הרמז בפסוק 'זאת חוקת התורה', לכן נתן הבורא מצות אשר הם חוקה אשר אין השכל מחייב אותם, כדי שיהיה נראה 'אשר צוה ה' לעשות', שהאדם אינו עושה המצות רק בעבור ציווי הבורא עליהם:

בעל התניא ריש הדרושים לחתונה: תנה אמרו (פסחים סח. ב) על רב ששת שהיה אומר חדאי נפשי לך קריאי כו' עד מעיקרא כי עבדי אינש אדעא דנפשי עבדי, פירוש 'אדעא דנפשי' - כדי לתקן נפש ולהגליחה לקשרה באור א"ס כ"ה כו', ואח"כ עוסק בתורה 'לשמה' - לשם התורה עצמה ולא לחיזוק נפשו כו', וכדי להעלות את החכמה שבתורה ולקשרה באור א"ס, היינו 'לשמה' - לחיזוק התורה, והוא על ידי האדם הולמד ברביקות נאשו באור א"ס כו'. זה 'מעיקרא אדעא דנפשי עבדי', בחתלה העסק, ואחר שניתקו נפשו וצורתה באלהם חיים הוא עוסק לשמה, לשם התורה עצמה כנ"ל. ואם לא היה עבדי אדעא דנפשיה החילה לא היה יכול לעסוק בתורה לשמה כו', וד"ל. וכוה יובן מה שפעמים אמרו שהתורה נקראת 'מאורסה' והעוסקים בה נקראים חתן, ופעמים אמרו להיפך - 'ביום חתונה זה מתן תורה' (מנחות כו. ט), שהתורה הוא החתן וישראל הם הכלה. אך הענין הוא דשניהם אמת ע"פ הג"ל, וכשהוא לומד לתקון הנפש - התורה הוא החתן המשפיע ונפש האלהית היא המקבלת ההשפעה כו', וכשהוא לומד לשמה לשם התורה כו' - הוא הניחוף, שישראל הוא החתן המשפיע וממשיך אור א"ס בתורה, והתורה היא המקבל ונקראת 'מאורסה'. ע"כ. וע"ע ישמח ישראל פ' וישלח אות ה'.

למחנה הקדושה החמישית: קודשה לפניה הקדושה השני אתה (ח) על מה שאנו אומרים בקדושה כתר על פסוק 'וזה גאלתי אתכם אחריה כראשית', ויש להבין הלא הגאלה אחתה יהיה יותר גדולה מגאלה ראשונה, ואם כן למה חלה גאלה אחתה בראשונה, מי נתלה במי קטן במדול (ע"פ הענין ג. א). והנה אמרו רבתינו ז"ל (רש"י רש בראשית: ויק"ו ל. ד) 'כראשית' כשכיל ישראל שנקראו ראשית, ונבראו כל העולמות כשכיל ישראל, ונמצא כיון שבראו כל העולמות כשכיל ישראל, צריכה הארץ עצמה לעשות הרצון של ישראל לטובתם. כיון שהיא נבראה כשכיל ישראל - זה הוא החיקון של העולם שנתעשה בעצמה הרצון של ישראל לטובתם. והנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

השניה מה ז"ל מפני מה כרי', ולכך השירה הזאת כמו ואין מכינים כל חכה וחכה על פי פשוט. ועמה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקב"ה עושה נס לישראל מהמט שהם מבקשים מהקב"ה להושיע להם בכל צרותם. והקב"ה מקבל בקשתי ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם. כמו בנס של ים שנאמר (שמות י"ז) ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שאינם יודעים כלל מהצרה, והקב"ה עושה להם נס, ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתי. וכפאת מתיכן בא זה שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שמהו יהי ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בהקב"ה עושה נס לישראל, והנה הנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

השניה מה ז"ל מפני מה כרי', ולכך השירה הזאת כמו ואין מכינים כל חכה וחכה על פי פשוט. ועמה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקב"ה עושה נס לישראל מהמט שהם מבקשים מהקב"ה להושיע להם בכל צרותם. והקב"ה מקבל בקשתי ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם. כמו בנס של ים שנאמר (שמות י"ז) ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שאינם יודעים כלל מהצרה, והקב"ה עושה להם נס, ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתי. וכפאת מתיכן בא זה שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שמהו יהי ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בהקב"ה עושה נס לישראל, והנה הנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

השניה מה ז"ל מפני מה כרי', ולכך השירה הזאת כמו ואין מכינים כל חכה וחכה על פי פשוט. ועמה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקב"ה עושה נס לישראל מהמט שהם מבקשים מהקב"ה להושיע להם בכל צרותם. והקב"ה מקבל בקשתי ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם. כמו בנס של ים שנאמר (שמות י"ז) ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שאינם יודעים כלל מהצרה, והקב"ה עושה להם נס, ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתי. וכפאת מתיכן בא זה שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שמהו יהי ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בהקב"ה עושה נס לישראל, והנה הנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

החוקת שביניהם, זה שמוכיח את ישראל בטוב, מעלה את נשמת ישראל למעלה למעלה, ומספר המיר בצדקה ובנדולה ישראל כמה גדול כוחם למעלה, וראוי הוא להיות מנהיג על ישראל, והן שמוכיח את ישראל בכריים קשים אינו בכחיה הזאת. והנה זה שמוכיח את ישראל בטוב ומספר המיר בגדלות ישראל וצדקותם, אז כל הדברים הנבואים בעולם צדיקין לעשות מעצמם הדצון של ישראל לזכר שנבראו, והיינו כשכיל ישראל (עי' רש"י בראשית א. א: ויק"ד ל. ד), אבל אם אינו מספר ומעלה צדקת ישראל, אז צריך להכריח כל הנברא בהכרח גדול לעשות מה שנברא, והיינו לעשות רצון ישראל.

וזה מה שאמר כאן 'שמעו נא המורים', הוכיח את ישראל בכריים קשים, ולכך הצורך להכח את העולם לעשות מה שנברא, כי אילו היה מעלה את ישראל כניל, וכמו שהיה כוונת הקב"ה וידברתם אל הסלע, כי אז היה מדבר אל הסלע: אתה שנבראת כשכיל ישראל ודם כמעלה

וזה מה שאמר כאן 'שמעו נא המורים', הוכיח את ישראל בכריים קשים, ולכך הצורך להכח את העולם לעשות מה שנברא, כי אילו היה מעלה את ישראל כניל, וכמו שהיה כוונת הקב"ה וידברתם אל הסלע, כי אז היה מדבר אל הסלע: אתה שנבראת כשכיל ישראל ודם כמעלה

וזה מה שאמר כאן 'שמעו נא המורים', הוכיח את ישראל בכריים קשים, ולכך הצורך להכח את העולם לעשות מה שנברא, כי אילו היה מעלה את ישראל כניל, וכמו שהיה כוונת הקב"ה וידברתם אל הסלע, כי אז היה מדבר אל הסלע: אתה שנבראת כשכיל ישראל ודם כמעלה

השניה מה ז"ל מפני מה כרי', ולכך השירה הזאת כמו ואין מכינים כל חכה וחכה על פי פשוט. ועמה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקב"ה עושה נס לישראל מהמט שהם מבקשים מהקב"ה להושיע להם בכל צרותם. והקב"ה מקבל בקשתי ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם. כמו בנס של ים שנאמר (שמות י"ז) ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שאינם יודעים כלל מהצרה, והקב"ה עושה להם נס, ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתי. וכפאת מתיכן בא זה שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שמהו יהי ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בהקב"ה עושה נס לישראל, והנה הנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

השניה מה ז"ל מפני מה כרי', ולכך השירה הזאת כמו ואין מכינים כל חכה וחכה על פי פשוט. ועמה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקב"ה עושה נס לישראל מהמט שהם מבקשים מהקב"ה להושיע להם בכל צרותם. והקב"ה מקבל בקשתי ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם. כמו בנס של ים שנאמר (שמות י"ז) ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שאינם יודעים כלל מהצרה, והקב"ה עושה להם נס, ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתי. וכפאת מתיכן בא זה שהקב"ה עושה נס לישראל בלא בקשתי, שמהו יהי ויצעקו בני ישראל, כרי. ויש שהקב"ה עושה נס לישראל בהקב"ה עושה נס לישראל, והנה הנה פסוק (ט) שלא היו יודעים כלל, והנה הנה פסוק (ס) שראה באל בקשתי, כמו הנס ז' וזה על בחינה זאת, כי כבר באנו בקדושה

משלי ט

חרגום יונתן

מִמְכֹּרֶתָּא וְנִסְבִּי לִיה קָלוֹן וּמִוִּכְרִית לְרַשָּׁע מוֹמָן: הָאֵל-תּוֹכַח לֶץ →
 אֶנְרָא וּמְכַנְסִיתָּא פְּרִיזִישְׁנָאָה הוֹכַח לְחָכְם וְיִאֲהַבְרָה: מִתָּן
 לְרַשָּׁעָא מוֹמָן הוּא פְּרִיזִישְׁנָאָה הוֹכַח לְחָכְם וְיִאֲהַבְרָה: מִתָּן
 לִיה: הֵלֵא חָכֹם לְחָכְם וְיִתְפַּסְעוּר הוֹדַע לְצַדִּיק וְלוֹסֵף
 לְמַכְרֵתָּא דְלֵא נִסְבִּי לְחָכְם וְיִתְפַּסְעוּר הוֹדַע לְצַדִּיק וְלוֹסֵף
 אֲכִים לְחִפְסָא וְיִתְפַּסְעוּר: יִתְחַלֵּת חֲכָמָה יִרְאֵת יְהוָה וְיִבְרַעַת
 פְּאִלְיָף לְחִפְסָא וְיִתְפַּסְעוּר: יִשְׁרִי דְחֲכָמָה דְחֲלָמִית דְּאֵלְמָא וְיִדְעָתָא דְקִדְוִישִׁי
 הוֹב אֲוִדַע לְצִדִּיקָא וְלוֹסֵף מְרִיעָא: יִשְׁרִי דְחֲכָמָה דְחֲלָמִית דְּאֵלְמָא וְיִדְעָתָא דְקִדְוִישִׁי

אָמַר רַגְלִי (אָמַר טו): (ו) וּמוֹכֵרִי דְרַשָּׁע מוֹמָן. וְכִסְפָּא וְיִקַּח מִלְּהַבֵּי וְגו'. (טס טו טז) אִמֵּר
 מוֹם סוֹף לְמוֹכֵר, שׁוֹף מִמְכָּר וְלִמְנוּ שׁוֹמֵעַ לוֹ. וְזוּ מִה לְמַה הִקְדִּישׁ לְהַסְתִּים מִלְּלֵי, אֵלֶּה שְׂלֵמָה
 הֵיא אֹהֶרֶת שְׂאֵלִים לְעַד עַם הַמַּטְמִים מִדֵּן שְׂאֵלִיקֵי לוֹ מִסָּן: הוֹדַע לְצַדִּיק. מִמֵּה. וְהוּא
 הִשְׁתִּי, שְׂפִילֵי לֹוִסְמֵס וְלִקְסֵס: (טז) תַּן לְחָכְם יוֹסֵף לִקַּח מִדַּעַמֵּו וְעַל שְׂמֻעָתָּו: (יז) תַּחֲרִיֵּת
 וְיִחָכֵם עוֹד. לְמַלְמֵד טָנוּ (טז). וְמִלְּךָ אֲנִי, חֲכָמָה יִרְאֵת ה' וְדַעַת קְדוּשִׁים. הֵיא עֵיקַר
 לְמַד לֵאמֹר מִלְּךָ אֲנִי: (טז) מִן לְחָכְם. וְדַעַת לִמְנוּ

מצודת דוד

כי המוכיח את הלץ לוקח לעצמו קלון כי יתלוצץ אמור לו דברי חכמה ויתחכם מדעתו עד יחיה:
 בו ויבחרו. והמוכיח לרשע מביא מום על עצמו, כי הודע לצדיק. משמרת הצדיק: ויוסוף לקח. מדעתו
 יישוב לו אף אהה כמנוי ירפנום בכבודו, ולזה אין לו יוסף לומר לעשות משמרת למשמרת: (יז) תחלת וגי.
 עסק עמה: (ח) פן ישנאך. כי הוא חפץ בתקן חכמה: ודעת קדושים בינה. לקיים עצמו במדת לו
 ודבריו ישרה לפני: ויאהבך. כי הוא חפץ בתקן חכמה: ודעת קדושים בינה. לקיים עצמו במדת לו
 מדותיו ולומר מלך אדם: (ט) מן לחכם. ודעה לומר

אבן עזרא

הקה לתקונו: ומוכיח דרשע מומו. חוה למיסר, מומו, לוקח לו קלון, כי הרשע יחרפוה ואילו היה
 הוא כפל ענין עם הלוקח לו קלון. והטעם הלץ צדיק לא היה מחרפוה. והואיל ואומר לו דרך מוסר
 ישנא המיסר, והרשע ישנא המוכיח, ומגלים קלונם ולא דרך ליצנות: (ח) אף תוכח לץ פן ישנאך. כי
 ואומרים דברים מנוערים ובוזיים. פירוש אחר, חוה חכם בעיניו: הוכח לחכם ויאהבך. כי הוא
 לרשע מומו לעצמו, וכאילו אמר יוסף לץ ומוכיח חפץ בתקון מדותיו, ואין מחזיק עצמו חכם, והם
 לרשע כמומו ליקח לו קלון. וטעמו כי הרשע כל שני הפכים: (ט) מן לחכם. הסיף לכאור יתרון חכם
 מעשיו נכוחים בעיניו, או שהוא עצמו מכיר כומו על הכסיל, והטעם כי החכם יוסף לקח על אשר יודיעוהו.
 ואינו דעה שיתכח אדם. ויתכן עוד לפירש יוסף לץ שהוא עצמו יוסף לקח על אשר יודיעוהו.
 כשהמיסר מלוצץ ומראה שחוק ולצנות כשהוא מיסר והוא כפל ענין: (י) תחלת חכמה יראת ה'. כטעם
 לוקח לו קלון, כי היסר שמיסר ומוכיחו לחרפוה ראשת חכמה יראת ה' והטעם קדושים
 ולבשתו ולכן יחרפוה, וכן מוכיח לרשע ומגלה לו בינה. טעמו ותחלת הבינה דעת קדושים, ודעת

מדרשי חז"ל

להתבונן ממנו, ומה טעם, יסר לץ לוקח לו קלון. הוא נשנא, רבי אבא אמר: חוכה, שנאמר: אל תוכח לץ פן
 דעתה רבי יצחק דא"ר יצחק כל המעמיד תלמיד רשע א"ר יוחנן בן גוריון: מעיר אני עלי שמים וארץ, שרובה
 בארץ ישראל כאלו ממניד לטעם בחוצה לארץ, וכל פעמים לקח עקובה על ידי, שהייתי קובל עלי לפני רבן
 המעמיד תלמיד בחוצה לארץ ממניד על עבר. ובר אחר: שמעון כוכבי, וכל שכן שהוסיף בו אהבה, לקיים מה
 יסר לץ, זה ירמיה, ילץ, זה דוד שהיה ליגוסם. ליקח שמועל עמו, אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך.
 לו קלון, שהיה מקללך אותו. ומוכיח לרשע מומו, שהיה מוכיח ומקללך אותך. (איכה דכח).
 מוכיח לרשע, ואומר לום איכה. אמר רבי אלעזר: זו רוח
 (ח) אף תוכח לץ וגו'. כשם שמגלה על אדם לומר רב
 הוואבתי ושמואל והמתי. רוח המואבתי, דאלו נעמי
 השמעי, כך מצוה על אדם שלא לומר רב שאינו

משלי ט

עד

אֶף עֲרֹכָה שְׁלַחְנִיה: גְּשִׁלְחָה גְּעֲרִיתִיה הִקְרָא גִבְסָתָא וְנִסְבִּי לִיה קָלוֹן וּמִוִּכְרִית לְרַשָּׁע מוֹמָן:
 עַל-צַפִּי מִרְמֵי קָרַת: רַמְיִפְתִּי יִסֵּר הַנֵּה גְּשִׁלְחָה גְּעֲרִיתִיה הִקְרָא גִבְסָתָא וְנִסְבִּי לִיה קָלוֹן וּמִוִּכְרִית לְרַשָּׁע מוֹמָן:
 חֲסֵר-לָב אֲמָרָה לוֹ: הֵלְכוּ לְחָמוּ בְלַחְמֵי דְהַקְלוֹן עַל גִּבְ רַמְיִיה גְּשִׁלְחָה גְּעֲרִיתִיה הִקְרָא גִבְסָתָא וְנִסְבִּי לִיה קָלוֹן וּמִוִּכְרִית לְרַשָּׁע מוֹמָן:
 וְשִׁתּוּ פִינִן מִסְכָּמֵי: יַעֲזוּבוּ פְתָאִים וְחִיו גְּשִׁינְתָּא דְנַצְרִין: דִּמְנוּ גְּשִׁינְתָּא דְנַצְרִין: דִּמְנוּ
 וְאִשְׁלוּ בְּדַרְךְ פִּינִה: יִסֵּר | לֵץ לְקַח לוֹ לִיה: הָאֲתוּ אֲכֹלֵי לְחָמֵי

רש"י

ואשמו הקרא דמניתי: ושבקו מנכון הסירות רעיונן וחיו והלכו לארץ דבניא: וקדרי
 אף ערכה שלחנה. כל יצרת למ יצט: וימס: (כ) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין
 (ג) שלחה גערוהיה. למס ומוה דבר למר משה מוסבתי. פין שמנמי: (ו) עזבו פתאים וחיו. למ
 ואתו: (ז) מי פתי יסור הנה. ולמוד אומי דלך הפמיוס: ואשרו. לשון פסם, כמו משורו

מצודת דוד

(ג) תקרא, כל אחת תקרי על ידי גערוהיה על גבהי רבוהיה דל (מלן מ) עד בין אצפס, ודעה לומר במקום
 ורחם מי פתי שאין בו חבונה להכין מאכל, יסור מן גבוה שהענין יפיר שם באצפס: קרת. מלשן קריה ועיר:
 (ד) חסר לב, אכלו לחם. לחוספת ביאור אמר בלחמי, וכן מספק פאה (ששע י טז): ויאשרו. וצעדו. כמו ואשר
 בראו הנה ואכלו בלחמי ושתו היין אשר מוגהי אני. בדרך לבן (לקמן טו):
 והוא ענין מליצה, לומר הלא חכמת התורה היא נחמדה מאירת עינים וחוננת דעת ולהחיות בה, וכאילו מברת
 ואמרת כל הרוצה ללמוד יבוא ולמוד, ואם צפון לבו אשכילו דעה: (ז) עזבו. לואת אדם פתאים
 עזבו דרכים ותחיו, וצעדו מעתה בדרך בינה: (ז) יסר לץ. רוצה לומר אבל את הלץ את הרשע לא אוכיח.

אבן עזרא

(ג) שלחה גערוהיה תקרא על גפי סרומי קרת. כמו גבי כי אותיות בומ"ף מתחלפות, קרת תרגום עיר, להטעם שלחה גערוהיה מכל צד, והיא גם עמהם הקרא במקומות הרמים שבעיר, כרי שישמענו הכל: (ד) חסר לב, הפתי הוא אשר לו נקבעו בו הפחיתות לגמרי ויש תקוה לתקונו, ואמר יסור הגה. כלומר יסור ממקומו ויבא הנה: חסר לב ואמרה לו, כלומר וכן קראה ואמרה לחסר לב: (ה) לכו לחמו בלחמי. בי"ת בלחמי מקום מ"ם, וכן בי"ת ביין מסבתי כמו והגוה בכשר ובלחם (ויקרא ח לב), וטעמם כמו הוי כל צמא לכו למים (ישעיה

מדרשי חז"ל

(ה) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסבתי. הוואה יין כחלום יש שוהה וטוב לו, ויש שוהה ורע לו יש שוהה וטוב לו, ודמתי: יין ישמח לבב אנוש, רע לו דמתי: תנו שכו לאוכר. אמר ליה רבי יוחנן לתנא, תני תלמיד חכם לעולם טוב לו, שנאמר: לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסבתי. (ברכות ג).
 כתיב: כי הנה הארץ ה' צבאות מסיר מירושלים ומהורה משען ומשענה, כל משען לחם וכל משען מים' וגו'. (ז) יוסר לץ וגו'. אי"ר יצחק: כל המעמיד תלמיד רשע סופו

פרשת ואתתנו

זה שמו אשר יקראו לו, שלשה מתנות טובות

קטנה או גדולה, טובה או רעה, מכל מחשבות האדם נעלמות ממנו ולא נסתרת מנגד עינוי ישיב נקם נקם לעוברי רצונו בלבנם, ונוצר הסד לאלפים לאורכו המפנים לעבודתו מחשבתו שאין טוב לאדם כמו המחשבה הטובה והזכה כי הוא לאשירת כל המעשים וסופן. וכדברי הרמב"ם ז"ל כן הוא במכילתא (שמות כ, יד פס"ה ט) לא תחמוד כה רעך, ולהלן הוא אמר לא תחאה, להייב על התאה בפני עצמה ועל החמוד בפני עצמו ושם אמרו מנין שאם נתאה סופו לחמוד תלמוד לומר לא התאה ולא תחמוד מנין שאם חמד אדם סופו לגזול תלמוד לומר חמוד שידת וגזול (פס"ה ט).

מצוה תי"ז לייחד שם ה' אלהינו ה' אחר.

שונאמר (דברים י, ה) ואהבת את ה' אלהיך. וכיאר ענין אהבה היא אורך במאד בארתי בחלק בעשרה מאמרות במאמר א', ומצוה זו של אהבה השייך נהגת חמור בכל עת ובכל שעה ובכל רגע. והקובע מחשבתו בעניינים הנשמיים ובהכלי העולם שלא לשם שמים רק להגיע בהם לכד או להשיג כבוד העולם הזה (התואב) או להגדיל שמו לא לכונה להטיב הטובים ולהזקק ידי הישרים כטל עשה זה ועונשו גדול. תי"ט ללמוד תורה וללמודה, שונאמר (שם שם, י) ושונתם לבניך ודברתם כם. תי"ז לקרוא קריאת שמע פעמים בינים. תכ"א לקשור תפילין בראש. תכ"ב לקבוע מוזה. תכ"ד שלא לנסות דבר השם שונאמר (שם שם, טו) לא תנסו את ה' אלהיכם. והענין שלא לנסות יותר מדאי הנביא המייסר את העם והמלמדם דרכי התשובה אחר שנבע אמתם נביאתו ועל זה

נר מצוה מצות תי"ז מתריצי מצות שלא לתחאות ממון חבדתי, לפי שקביעות המחשבה בתאה על אותו הדבר היה טובה לעשות תחבולה לקחת אותו ממנו. ואף על פי שאין רצונו למכרו או על ידי מקה או בחליפין או בחזקה אם לא יוכל בענין אחר ועל זה נאמר, (דברים י, יז) ולא תחאות כה רעך וגו'.

וכתב הרמב"ם ז"ל (נפסד המצוות ממות לא תעשה מצוה יטו) שאין שני הלאין שהן לא תחמוד שכסדר וישמעל יחרו ולא תחאה, שכסדר זה. לאו כפולין בענין אחד אבל הם שני עניינים שלא דלא תחמוד ימנעו מלקחת משום צד בין כרמים בין שלא כרמים, מה שקנה זולתני אם אינני חפץ למכור אותו דבר. ולאו זה דלא תחאות ימנעו אפילו תחאות בו בתוך לבינו כי עם תחאות יבא לתתנו לו ולהכביר עליו למכרו או להחליפו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שאחד מאלו הלאין מושך את חבירו, שנים יחשבו, מכל מקום חרי אהה רואה החוליק שביניהם. ואל תחמה לומר, ואך דדיה בידי של אדם למנוע לכו מהתאווה אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו והוא מכולם רק וריקם, ואך חבוא מניעה בתורה כמה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו. שזה הדבר אינו כן, ולא יאמר אותו רק הטפשים הרעים והחסאים בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ומאותו מכל מה שירצה, וברשותו וברצונו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים ברצונו ולכו מסור בידי אל כל אשר יחפץ שנו. והשיי אשר לפניו נגלו כל התעלומות חופש חדרי פתן, רואה כליות ולב אין אחת

עזריות

ומקרבין אלי כלכם ודברים א, כט) פרישי. בערוביבא ולהלן הוא אמר (שם מ, כ-כא) ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזאת הונת לילים מכבדים את הקנים ושלחתם לפניהם וקנים מכבדים את הראשים לכת לפניהם אבל כאן כי זהו מכותה המעולות שיחזק האדם במדת הענוה וקל וחומר לכבו ולחזקתים לפניו את כל מי שיש לו דין קדימה ואיזה מכובד המכבד אבות פי' מ"א.

בעזרת יוצר הרים טיומתי משות מסעי דברים

וכתב הרמב"ם ז"ל (נפסד המצוות ממות לא תעשה מצוה יטו) שאין שני הלאין שהן לא תחמוד שכסדר וישמעל יחרו ולא תחאה, שכסדר זה. לאו כפולין בענין אחד אבל הם שני עניינים שלא דלא תחמוד ימנעו מלקחת משום צד בין כרמים בין שלא כרמים, מה שקנה זולתני אם אינני חפץ למכור אותו דבר. ולאו זה דלא תחאות ימנעו אפילו תחאות בו בתוך לבינו כי עם תחאות יבא לתתנו לו ולהכביר עליו למכרו או להחליפו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שאחד מאלו הלאין מושך את חבירו, שנים יחשבו, מכל מקום חרי אהה רואה החוליק שביניהם. ואל תחמה לומר, ואך דדיה בידי של אדם למנוע לכו מהתאווה אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו והוא מכולם רק וריקם, ואך חבוא מניעה בתורה כמה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו. שזה הדבר אינו כן, ולא יאמר אותו רק הטפשים הרעים והחסאים בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ומאותו מכל מה שירצה, וברשותו וברצונו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים ברצונו ולכו מסור בידי אל כל אשר יחפץ שנו. והשיי אשר לפניו נגלו כל התעלומות חופש חדרי פתן, רואה כליות ולב אין אחת

רברים

וכתב הרמב"ם ז"ל (נפסד המצוות ממות לא תעשה מצוה יטו) שאין שני הלאין שהן לא תחמוד שכסדר וישמעל יחרו ולא תחאה, שכסדר זה. לאו כפולין בענין אחד אבל הם שני עניינים שלא דלא תחמוד ימנעו מלקחת משום צד בין כרמים בין שלא כרמים, מה שקנה זולתני אם אינני חפץ למכור אותו דבר. ולאו זה דלא תחאות ימנעו אפילו תחאות בו בתוך לבינו כי עם תחאות יבא לתתנו לו ולהכביר עליו למכרו או להחליפו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שאחד מאלו הלאין מושך את חבירו, שנים יחשבו, מכל מקום חרי אהה רואה החוליק שביניהם. ואל תחמה לומר, ואך דדיה בידי של אדם למנוע לכו מהתאווה אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו והוא מכולם רק וריקם, ואך חבוא מניעה בתורה כמה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו. שזה הדבר אינו כן, ולא יאמר אותו רק הטפשים הרעים והחסאים בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ומאותו מכל מה שירצה, וברשותו וברצונו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים ברצונו ולכו מסור בידי אל כל אשר יחפץ שנו. והשיי אשר לפניו נגלו כל התעלומות חופש חדרי פתן, רואה כליות ולב אין אחת

שליות

וכתב הרמב"ם ז"ל (נפסד המצוות ממות לא תעשה מצוה יטו) שאין שני הלאין שהן לא תחמוד שכסדר וישמעל יחרו ולא תחאה, שכסדר זה. לאו כפולין בענין אחד אבל הם שני עניינים שלא דלא תחמוד ימנעו מלקחת משום צד בין כרמים בין שלא כרמים, מה שקנה זולתני אם אינני חפץ למכור אותו דבר. ולאו זה דלא תחאות ימנעו אפילו תחאות בו בתוך לבינו כי עם תחאות יבא לתתנו לו ולהכביר עליו למכרו או להחליפו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שאחד מאלו הלאין מושך את חבירו, שנים יחשבו, מכל מקום חרי אהה רואה החוליק שביניהם. ואל תחמה לומר, ואך דדיה בידי של אדם למנוע לכו מהתאווה אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו והוא מכולם רק וריקם, ואך חבוא מניעה בתורה כמה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו. שזה הדבר אינו כן, ולא יאמר אותו רק הטפשים הרעים והחסאים בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ומאותו מכל מה שירצה, וברשותו וברצונו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים ברצונו ולכו מסור בידי אל כל אשר יחפץ שנו. והשיי אשר לפניו נגלו כל התעלומות חופש חדרי פתן, רואה כליות ולב אין אחת

תקבג

וכתב הרמב"ם ז"ל (נפסד המצוות ממות לא תעשה מצוה יטו) שאין שני הלאין שהן לא תחמוד שכסדר וישמעל יחרו ולא תחאה, שכסדר זה. לאו כפולין בענין אחד אבל הם שני עניינים שלא דלא תחמוד ימנעו מלקחת משום צד בין כרמים בין שלא כרמים, מה שקנה זולתני אם אינני חפץ למכור אותו דבר. ולאו זה דלא תחאות ימנעו אפילו תחאות בו בתוך לבינו כי עם תחאות יבא לתתנו לו ולהכביר עליו למכרו או להחליפו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שאחד מאלו הלאין מושך את חבירו, שנים יחשבו, מכל מקום חרי אהה רואה החוליק שביניהם. ואל תחמה לומר, ואך דדיה בידי של אדם למנוע לכו מהתאווה אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו והוא מכולם רק וריקם, ואך חבוא מניעה בתורה כמה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו. שזה הדבר אינו כן, ולא יאמר אותו רק הטפשים הרעים והחסאים בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ומאותו מכל מה שירצה, וברשותו וברצונו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים ברצונו ולכו מסור בידי אל כל אשר יחפץ שנו. והשיי אשר לפניו נגלו כל התעלומות חופש חדרי פתן, רואה כליות ולב אין אחת

במדבר ח בהעלתך

מטלה שאתה מדליק ומטיב את הכרות (בקר
 ומת - מתה - במית) בהעלתך. על שם שכלב עולה
 כחוצ* צהלקתן לשון עליה. שניך להליק עד
 שאתה שבת עולה מאלה (חייב אחר - שם כ"ח).
 ועוד דבר רבותיו (ספרי - תמיד ל: מכלל) שמעלה
 היתה לפי המורה (עולה) עומד
 ומטיב (את הכרות): אל מול פני המורה. אל מול
 שיו וסמאח - ספר - ספר.

הפעולה אשר הכין עושה. משא"י העליה נעשה מעשהו אשר הפעולה. לזה אמר שדך אגב מודיעו הכותב הלה שהכין
 לא ימשך ידו מן הפמלה מיד אשר שהליק. אלא ימנע עד שהשבת ככל עולה. פי ואין לך לסייע כגון לעשות השמן
 אל הפמלה ודמותה, וא"כ הרי הוא כאילו הוא עושה פעולה העליה כדו (רא"ש). ופי מלה זו שאלמ הכותב יקח שמן ויבן כדי
 ר ממיד די לרצו לפרט מדליק עד שאתה עלה מאלה. לפי ששם הוא לשון לטוב על פסוק (כ"ו) שאלמ הכותב
 להליק. א"כ לו היה של שייך לומר עליה די לרצו שבהכרח לומר מן המוש ההלה, ופי אמר (כ"ד) שאלמ הכותב
 ג"כ להעלות ר ממיד ולא פירש רצו לומר. משום ששם הוא עיקר האווי ודי צמה שבע פירש צ"י מלה. משא"כ כן
 שאנו חיי כלל אלא אמר ששדליק מעשה זה והי. הוצרך לפרט ולומר שייך לשון עליה שא"כ לא היה אמר ששדליק
 (ג"א) אמר כל ואל שאלמנו יו קח דמקום לשון עליה. ופירש אמר שבער המטינו הכותב הלה זו פ"י פ"י פ"י.
 לזה ברא דרוש זה. ונדבר זה לבר לא די, מן המה שאין זה פשוט, שא"כ זה ה"ל עתון פועל עומד לא העלות שואו
 פועל ואל לאמר (מ"ל): הן אין זה אמר של היה זה אלא מדריגה נקראה גם כן מעלה. והיה זה ג' מדריגות כלואה במשה
 כולם שיש זה כמה מדריגות (הגם של מדריגה לעמה נקראה גם כן מעלה). והיה זה ג' מדריגות כלואה במשה
 ומיד, אכן היתה לפי המורה וזה ג' מעלות שעליה כן עומד ומטיב את הגרות עכ"ל, וכן מה שאלמ רצו "ומטיב"

אור החיים

מלקחיה ואת מחותניה ואת כל בני שמה. הרי זה
 מראה בלוצע שאין הכרות קצוטים. שאם לא כן
 הרי הכרות בכל המורה הם ולא היה לייך
 לפרעם (מ"ל). אלא ודאי שאינם קצוטים ולזה הוצרך
 לפרעם כמלקחיה וכמתניה שבהם כפי עולם.
 שוב ראיתי כזה בדברי הימים (ב' ד') ואת
 המורות ונרותיהם, הרי זה מגיד כי צרכו
 מורות לא יכלו נרותיהם, וגם ראיתי להשי" ז"ל
 שם שכתב זה לשון להוציא מלב המפרשים נרות
 היו עשויים מנופה של מורה ואדוקים בה שהרי
 קחצו מורות ונרותיהם וכו' עד כאן יעוין שם
 דבריו באורך, הא למדת שפשוט הכותבים יגידו
 כי לא קצוטי נרות. ופ"י נשכל כונת השבת ה'
 המורה והם לא חמו אלא פעם אחת הכותב.

אור בהיר

לפסם והורידם למטה. כמו כן היה אפשר לנקט פיוחיה לזד אמר, וע"י מזהירו הכותב שלא יעשה כן בשעת העלותו
 הגרות. (ר' כמו שאנו פורט קניני הגניעים וכו'. ולעמי גם קושי"י זו אפשר לישב, שפ"י שגם כסופו הגרות אל הגרות היו
 מנולים, והם גם לפי מה שדוע. לזו שהמורה היה דולק ממיד בני הפסק, ובפירש ר' מנחם, יבא הכרח שלא יעשו, על כן לר"ך

במדבר ח בהעלתך

כח א' וידבר יהוה אלמשה לאמר: א ומל"י י עם משה קמרי:
 ב מל"י עם אהרן ותימר לה
 בן דב"ר אלמשה ואמרתי אליך
 בן דב"ר אלמשה ואמרתי אליך
 בן דב"ר אלמשה ואמרתי אליך

לקט בהיר

א) מאמר זה הוא מדברי רמזינו וזוהינו לנרעה נמומה (ב) (בהעלתך). למה נסמכה פרשת המורה
 ונמדש רצה, ועליהם אין להקשות, כי כל דבריהם דברי
 קבלה וזוה הקודש, גם על פי רוב הראו דבריהם מומ
 נמומים, ולפעמים נמלה כדמו כל דבר, ואין קושי, אן
 רצונו שיעוד דרכו ליישר וליישב פשט הכתוב הנה מוקשה
 הוא מראש לטוב, ובדפוס הראשון אל רש"י נשמע כל המאמר ואינו, וכן בצמני די העמיקים, וכן נראה שכמה מגדולי
 המפרשים לא היתה לפניהם גירסא זו ברש"י, אך המבי"ן ז"ל מציאו בשם רש"י והקשה עליו קושיים עלומים וממין
 שאלמ מלשה דעמו אל אהרן על שלא עלה דעמו להיות גם הוא משויקף בנדבם לב אל מנופת המזבח כמו לו הכותב
 במסויס הפירשיות שמעון ועומד לו מנופה אחרת צניט שני שהיה על ידי בניו הממונאים למקן את בית המקדש ולהליק
 נרות מנופה לזכר דורות ואפילו בניו הגלות, ע"כ מוכן דבריו ז"ל, ומקום הניחו לו לומר עוד דבר מה על פי פשוט, כי
 דבר ידוע הוא שהכל הולך אחר היסוד, ודבר אשר יקדו אותו קדושים ותהוירים והמחילו בו והמשיכו לו קדושה, כגוף הוא
 אמ"כ להמשיך קדושתו, כי כל הממלות קשות, והן ענין המיין שמונו גדולי ושיא. ישאל את המשקן, ועל זה דוח לו אהרן,
 שהגם שגמור לעמוד עבודת הקודש הממדי אצל עד כדי כך לא היה ראוי למקן ולסוד את הקדושה, לזה ר"ה הקב"ה אומר

אור החיים

ז) ב. דבר וגו' ואמרת. לר"ך לדעת למה כפל
 לומר דבר ואמרת, גם צמלות
 שונות. ויחזק על פי דבריהם ז"ל (מנומה) וזה
 לשונם למה נסמכה פרשת מורה לפרשת שויאים,
 לפי שראה אהרן מנופה נשויים מלשה דעמו שלא
 היה עממם צממכה לא הוא ולא שצטו אמר לו
 הקדוש ברוך הוא חייך שלך גדולה משלהם שאתה
 מדליק ומטיב את הגרות ערב וצוקר וכו' עד כאן.
 הכה דבריהם ז"ל לר"כין ציואר, מה נחמה זו עושה
 להלשיות דעמו של אהרן על מנופה הנשויים שלא
 היה בכלל הלא אין מעשה המורה מקביל
 למנופה, גם למה לא היתה דעמו בכל הקרבות
 שבהו מקריב, תמידו, ומספון, והקדושת, גם
 בהקרבת המנופה עלמה של כל הנשויים (הרי
 הוא המקריב, ולמה לא יולאו אלא במורה,
 הבלת וכפו את מורה המאור ואת נרותיה ואת

אור בהיר

א) שהיא עבודה ממדיה ולא מנופה. (ב) פי קרנות שהנשויים הניאו הלא אהרן היה זרקו דמם וכו'. (ג) פי שבלמה אם לא
 היו קצוטים לא לומר שכל יום בשנה אחר יבנה באופן שפי כל די יהיה פוה למעשר, ואין שייכות ליי זה בשעת עשיית המורה
 משא"כ אם קצוטים אין שייך ליי לכל יום, אלא דוקא בשעת עשיית המורה. ולעמי אפשר לישב שיעט ר"ל, שמהו שהיה אפשר

קנב

הבקר

בהעלתך

בהית

לרקן אס עושק צמורה צללה כמו שצבא השממה משה. ולפי זה יומתק הקישור ויחנק, דבמגיה (י"ג). אמרו חכ"ל כל הלומד מורה צללה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ציוס, שזו היא הפירוש על ויחנק, יתן לך סן (פס"ג), וכן כמיז בפסטר (ב' ע"ג) ומהי אסטר נשאת סן צעירי כל רואי ואמרו חכ"ל (מגל"ג) שחוט של חסד מושך עלי.

בהעלתך

7 (רמב"ר) בהעלתך אס הגרות אל מול פני המטורה יאירו שבעת הגרות. י"ל דהא המטורה מרמזת למהרה, ולפי זה י"ל דפני המטורה הוא הכר הלומד עם תלמידים, ושבעת הגרות הם התלמידים. וסכ"ל אמרו (אע"פ פ"ג מ"ט) ולא הקפדן מלמד, והסכיד בספר צינת יששכר, מחמת שכמיז (שע"י ב') והי ענין רואות אס מורק, והסכיד (והי"ק מהי"ק פ"ג) שלא להסמל בפני אדם הכועס, דהוי כלאו מסמל צעודה זרה, דכל הכועס כלאו עובד ע"ז, ולזה אי אפטר לקפדן להיות מלמד. ולפי זה י"ל שבעת הלימוד יעמדו התלמידים לעומת פני רבם, וזו אל מול פני המטורה דהיינו הרב, יאירו שבעת הגרות התלמידים.

★

(רמב"ר) בהעלתך אס הגרות אל מול פני המטורה יאירו שבעת הגרות. למ"ד מנחמוס (צ"ט) שהי הגרות כלפי נר האמנע, שהגרות שמתד זה פנו אורס כלפי גרות שמתד אחר, י"ל רמז למה שאמרו חכ"ל (אע"פ פ"ג מ"ט) שהמורה

ותירץ עפ"י שכמו בספר יערות דבא, שג' כמות סן, יש שהולכין לפני הכינה, ויש שהולכין אחרי השכינה, ויש שזוכין לצמיחה פנים אל פנים. וזו אס לומד מורה צללה שכינה כנגדו דייקא פנים אל פנים, שזו היומר צמעה, וזו מדת כנגד מיה, הוא ממד שנה מעיני, וזה לעין צעין יראה, ואח"ל (ב"ב י) מאי אשבעה נהקין ממונתך א"ר נחמן בר יחמק אלו תלמידי תנאים שממדקין שניה מעינין בעולם הזה והקב"ה משיצט מווי השכינה לעולם הבא, וזהו אמת (פס"ג י"ג) אשבעה צהקין פירש [בהקין] צללה, ממונתך דייקא ולא רק אחוריס. וזו דוקא אס קס צללה צימי צמרות, אכל צימי הוקנה כי יקוס לקול צפור ואינו יכול לשון אז אין לו ממלה זו, וזהו הוא רק הולך לפניו כמו שפירש הערות דבא [הפסוק] (ישע"י ב') ציוס השלישי יקומו ונמי לפניו, דהיינו צימי הוקנה שהס ימי הירידה, אינו וזהו רק למדינת לפניו דייקא, שהולך לפני השכינה, ולא אחר השכינה להנות ממנו. — ומבואר בחו"ל (מחלפת בשל עה"פ ה' א"ט מהמח) שבעת מן מורה נגלה הקב"ה כותן וכן הוא בכל עם שעושק צמורה. ואפי שפיר מפני צינה דהיינו צימי צמרות, חקוס משתקן, ואז והדרת פני וקן כעין מהדרי אפי, שביכול ימ' יהי נגד פניו ויזכה למדינת פנים אל פנים עכ"ד.

דבדא כאן כמיז יאר ה' פניו אלך שזו מדינת פנים אל פנים, וכן מרגוס אונקלס יתיר ה' שכינתו לוקח, שזו הוא

הבקר

במדבר

בהית

קנב

הקב"ה לנצל שממת מן מורה, ולזה קודם מן מורה הוכר מיתמס להורות על קבלת חכ"ל שאז נמחיו מיתה על קרבתם לפני ה'. — ומסימה הפרשה ולא יצאו לראות וגו' וממו, ענין מד מצו ואצי שראו יומר מדאי, ולזה אין זה נענש דבר רע לענשם, כי מדבק נפסס צבורא ב"ה.

★

אז יאמרו. שמרתו על מה שאמרו חכ"ל (פס"ג פ"ט) על הפסוק (שיר השירים ה' ו') נפשי יאלה בדברו, שכל דיבור ודיבור אכל מן מורה יאלה נשממן. ולזה מרמזת לנו המורה שילמדו ממנו מורה שלא יצאו לראות וגו' וממו, שאז לא צמז שיעלה נפשו מן צמז שנתקדבו לקדושה, ומשום זה קורין ממיד פסוק זה קודם מן מורה.

נשא

(רמב"ר) יאר ה' פניו אלך ויחנק. י"ל בקשור שמי צרכות אלו. על פי מה שכמו בספר ישמח משה קדושים (על הפסוק מפני צינה) על מה שאמרו חכ"ל (ממד ל"ב) כל הלומד מורה צללה שכינה כנגדו שאלמד (אפי"ב ב' ט"ו) קומי רויי וגו' נח פני ה', וקשה דהא אמרו חכ"ל (אע"פ פ"ג מ"ט) אף אחד שעושק צמורה שכינה שורוי עמו, משמע אף הלומד מורה ציוס שכינה שורה עמו, אס כן מה מעלה יש להעוסק צללה

חולין (קל"ג) איחא א"ר יהודה אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל ביהומם.

נמתי אמר ר' יונתן כל המלמד את בן מצירו מורה וזכה ויושב ציניה של מעלה, שנאלמד ירמי (ע"ז י"ט) אס משיב ואשיב לפני עממוד, וכל המלמד את בן עם הארץ מורה, אפי' הקב"ה גוזר גזירה, מצטלה בשבילו, שנאלמד (ירמי ע"ז י"ט) ואס מוליא יקר מוולל כפי מהי. הרי דמעלה ימירה אס מלמד בן עם הארץ משאס לומד בן מצירו, ומשמיענו רצומא דגס צלומד בן מצירו מורה הוי כלאו ילדו.

★

אז יאמרו. להוסיף לכל ילמוד לתלמיד שאינו הגון, (ח) ורק במלמד לבן מצירו שיש מקוה שימקיים בו מהלך צממו דליק אשרי ציוו אחריז (מש"י ב' ו'). אז הוא חשוב כלאו ילדו.

★

(רמב"ר) ולא יצאו לראות כללע אס הקדש וממו. בספר דברי שאול עה"ת הקשה, הא אין מסיימין בדבר רע. — עוד מקשים, לאיזה ענין הוכירה המורה בפרשת צמדצר (ו' ד') עוד הפעם שממו נדב ואצ"הו

ר"ל רמז נפלא שממיד קורין פרשה זו לפני מן מורה, ודרשו חכ"ל (ויק"ר כ"ו) על הפסוק (שמות כ"ד י"א) ולא אלילי בני ישראל לא שלח ידו ויחמו את האלקים, שזה קאי על מדב ואצי, שנמחיו מיתה בשעת מן מורה על שראו יומר מהראוי, דהיינו צרכותם לפני ה', אלא שלא רזה

(ח) ומקורו במס' מכות (י"ב א"ר זעירא מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון. — ובמס'

עידוד

7 אחד הכלים החשובים ביותר העומדים לרשותו של המחנך - הינו כלי העידוד. אין כלי אשר השפעתו על נפש החניך כה כבירה - כעידוד כנה ואמיתי, אשר מושמע במקום ובזמן הנכון!

כאשר אנו רואים או שומעים על מעשה טוב שעשה בנו או תלמידנו, ומשבחים אותו על כך בפניו - הרי שאנו מרויחים בכפליים: ראשית - העידוד והמחמאה יעניקו בודאי לילד חשק ובטחון ביכולתו להוסיף ולהתקדם, ושנית - לאחר ששובח על הנחגה מסוימת הוא יבקש להתמיד בה, בכדי שלא לאבד את תדמיתו החיובית אותה הבאנו לידי ביטוי במחמאתנו...

לא בכדי נקרא העידוד בשמו, אשר יש בו כדי לרמז על המילה: 'עוד'... שכן עידוד נכון ואמיתי - גורר בעקבותיו עוד מעשים הראויים לשבח, כאשר המחמאות שיקצרו אותם מעשים - תגורונה התקומות נוספת, וכן הלאה...

ועל כן, חשוב עד מאד לאחוז את מטה העידוד בידינו ולהשתמש בו בנדיבות, כאשר אנו נתקלים במעשה טוב שעשה תלמידנו - להתמיא לו מיד, ואף כאשר שומעים ממחנכו ציון לשבח על נקודה זו או אחרת - לא לשמור את המידע בסוד, אלא דוקא לספר לו כי זכה לשבח בגין מעשה זה, ולהחמיא לו בפניו ובפני אחרים.

ואמנם, רבי ישראל סלנטר כבר לימדנו, כי מי שאינו מכיר את מעלותיו - מצבו חמור ממצבו של זה אשר אינו עומד על חסרונותיו... שכן מבלי להכיר במעלות בהן חננו ה' יתברך - לא יוכל האדם לעולם להביא לידי מימוש ולהוציאן מן הכח אל הפועל!

ועוד התבטא פעם רבי ישראל ואמר, כי תלמיד שאינו מכיר את כשרונותיו - הרי הוא כאומן שאינו מכיר את כלי אומנותו... ברור כי הבסיס להצלחתו של אומן, של כל אומן - הינו היכרות יסודית ועמוקה

בכל עת דברי חז"ל שקבעו (שבת קכ"ז, ע"א) כי "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה".

והילד? בכל רחבי העיירה לא היה מאושר ממנו! הוא קיבל מהמגיד מזון וביגוד, הוא נמסר לידי האמונות של המלמד המוצלח ביותר בעיירה, הוא התערה בחברה טובה, והחל לומד בשקידה עצומה... לפתע התברר, כי הילד ניחון בכשרונו נדירים: היה לו זכרון מדהים, הבנה חדה כתער, תפיסה מהירה כברק, מידות נפלאות אשר חיבבוהו על לב הכל, ונשמה טובה...

לימים נפטר האב, אולם הבן המשיך במסכת התעלותו, עודנו סמוך על שולחנו של המגיד. להתמדתו לא היה גבול, ושמו החל נודע בשערים לתהילה. בבוא היום - נשא אשה והקים את ביתו, ואף כיהן פאר כרבה הנודע של העיר 'ברודי', הלא הוא הגאון האדיר רבי שלמה קלוגר זצ"ל! ללמדך, אילו כוחות יכולים להיות טמונים בנפשו של ילד יהודי, מבלי שיתן לדבר כל ביטוי כלפי חוץ! ללמדך, עד היכן יכול להעפיל ילד אשר איש לא צפה ממנו למאומה! ללמדך, עד היכן כוחה של מסירות נפש!!

שכן אילו היה המגיד מתעלם מהאב ובנו, או מסתפק באנחת צער על מצבם השפל - היה עולם התורה מפסיד את אחד מגאוני גאוניו! אילו היה המגיד מזמין את האב ואת בנו לסעוד על שולחנו, אולם לא היה מתמסר לחזקת בביתו במשך תקופה ארוכה על חשבנו - אפשר שהיה מאיר את נפשם של שני יהודים אומללים, אולם איש לא היה יודע כי **כאן נטמן אחד מגדולי התורה היותר ידועים שקמו לעם ישראל!!**

נתמסר נא איפוא כולנו למלאכת החינוך אשר עליה הופקדנו, נעשה את שלנו תוך הקרבת כל שבידנו, נזכור תמיד כי אין אנו יכולים לשער ולתאר עד היכן מגיע ערכו של כל ילד יהודי, של כל נשמה טהורה, ואזי נזכה לשפע סייעתא דשמיא למעלה מן הטבע, לברכה והצלחה במלאכתנו - מלאכת הקודש!

שצו

עידוד

כוונתו דוקא להורות על נחיצות השימוש ב'שבט', במקל החובלים, כאמצעי חינוכי... "גם תוכחת נועם נחשבת כ'שוט' לענין זה" - מנחיה הרב וולבה, כשהוא ממתן על דברי הנביא (נכריה י"א, ז): "ואקח לי שני מקלות, לאחד קראתי נעם - ולאחד קראתי חובלים"... הנה, מוצאים אנו מפורשות כי אף דברי הנועים - נחשבים כמקל...

כוחה של מילה טובה

והנה, כאן יש מקום לבצע דינן לבא ולטעון, כי במקום בו לא הועילו שכנועים והסברים, במקום בו לא הועילה הבנתו של הילד אודות נחיצות לימוד התורה - הכיצד יועיל פיתוי עלוב בדמות מתמאה או דבר עידוד?

אולם אם שואל אי-מי שאלה מעין זו - הרי שמעיד הוא על עצמו כמאה עדים כי אין לו אפילו שמץ של הבנה בכוחות הנפש... שכן השפעה כבירה ישנה למילה טובה, למתמאה, וזאת כמו כל פיתוי אחר, אשר כוחו רב לו להשפיע על האדם לשנות דרכיו מן הקצה אל הקצה, אפילו במקום בו הבנתו כשלעצמה אי די בה בכדי להביאו להטבת דרכיו?

ואכן, עלינו לדעת כי אין משמעו של העידוד דוקא 'מתמאה'... ה'מתמאה' - אמנם הינה אחת הדרכים באמצעותן ניתן לעודד, אולם בפירוש היא איננה הדרך היחידה... גם השימוש בפרסים למיניהם, או בשאר פיתויים - נחשב כ'עידוד', וכוחו רב לו להשפיע במקום בו לא הועילו דרכים אחרות!

דברים מפורשים בענין זה - מוצאים אנו בספר מנורת המאור (פרק ח"ג) המבאר את הדרך למשוך את לב הילד לדברי חמורה הקדושה, וכך הוא כותב:

"פייסו בעניינים שאותב התינוק ומתאוות להם, כדי שילך בסבר פנים יפות ללמוד. וכשיגדל וימאס במתנות הראשונות - ייתן לו אחרות

כזה ראה ותען

שצו

עם כלי המלאכה בהם עושה הוא שימוש מדי יום ביומו, ומבלעדי היכרות זו - לא יעלה בידו להצליח במלאכתו, וכך אף באשר לכישורים אשר ניתנו לאדם, כישורים אשר כמותם ככלי עבודתו הרוחנית...

תלמיד אשר אינו מודע למעולותיו - לא יוכל לצלול כראוי, לא יוכל להשתמש בהן, והן עלולות ללכת לבטלה! לעומת זאת, אם נחמיה לו ונעודדנו, אם נאיר את עיניו החיוניים - הרי שייכיר הוא ביכולותיו, ואז ישנו סיכוי רב שיוכל לחמש את כוחותיו ולהוציא את הפוטנציאל הטמון בו מן הכח אל הפועל!

לפיכך, כאשר מצוה הקב"ה את משה רבינו לכנות את המשכן - הוא אומר לו: (שמות כ"ח, ז): "ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה, ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהן לי", וביאר החת"ס את טיבו של אותו דיבור אשר הטיל הקב"ה על משה לדבר, וכתב בזה"ל:

"בלבות האנשים חכמה נטועה, אם יבוא מי שיעוררם על זה - יוציא המטמון ההוא ויגלה לעין כל, ואם לאו - יהיה נעלם, כנרגי הזרע, שאם יעדר ויחרוש - יצמח, ואם לאו - ירקב. וה"נ אמר ה"ה למרע"ה, להיות כי הוא יתברך מלא אותם חכמת לב, וצדיקים למי שיעורר אותם ויודיעם זה כדי להוציא חכמתם התקוע בכוח אל הפועל, לזה אמר: 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב' - ומה תדבר אליהם? - 'אשר מילאתיו רוח חכמה', זה בעצמו הוא הדיבור אשר תדבר ותודיעם שהם מלאים רוח חכמה, ועי"ז בזאת ההודעה: 'ועשו את בגדי אהרן' - כי יעוררו להוציאם אל הפועל", עפ"ל.

הרי לנו כי החת"ס מבאר שהטיל הקב"ה על משה לגלות ולחשוף לעיני חכמי הלב - את המעלות אשר נטעו בהם מטבעם, שכן רק על ידי גילוי זה, רק על ידי שיאיירו לעיניהם את אותן מעלות - הם יתעוררו ויוכלו להוציאן מן הכח אל הפועל!

ואכן, הרב וולבה, בספרו עילי שור - עומד על כוחו הרב של העידוד, של דברי הנועים, והוא מוסיף ומדגיש כי אף כאשר לימדנו החכם מכל אדם כי (משלי י"ג, כ"ז): "חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחדו מוסר" - אן

מרחף על פניה - היא פנתה באדיבות אל הקונה והגישה לו את מבוקשו...
 לאחר ששילם תמורת הקטניות שרכש - הוסיפה עוד הרוכלת והרעיפה ברכות על ראשו של הקונה שגמל עמה חסד וסייע בפרנסתה, וממש לא ניתן היה להאמין כי ברכות אלו בוקעות מפה אשר עסוק היה עד עתה בהטחת קללות ועלבונות...

זהו איפוא המעשה לו היה הגרנצ"פ עד בצעירותו, וממעשה זה הוא למד עד היכן מגיע כוחה של טובת הנאה קלה ופחותת ערך... הנה במקום בו איש לא האמין כי ניתן יהא לפייס את הרוכלת הזועמת ולהניח את דעתה - עשתה זאת פרוטה אחת אשר שילם לה הקונה תמורה פוליה, והיא נרגעה כבמטה קסמים...

"הרי לנו" - היה ה'סבא' מדגיש - "כי הנאה קלה יכולה לבלום את מידותי הקשות ביותר של האדם, אפילו בשעה בה הן בשיא תקפן... ואם כן, ברור כי אף מחמאה או דבר עידוד, אשר נחנן אינו פחות בודאי מכוחה של פרוטה קלה - יכולים לחולל פלאים, וזאת במקום בו לא הועילו כל האמצעים האחרים..."

ומעתה, ברור כמה נחוצה וחשובה היא המילה הטובה בעת מלאכת החינוך, שכן אם כח כה רב טמון בה - מדוע לא נרתום כח זה לטובת הצלחת מלאכתנו, למען השגת המטרות החינוכיות אליהן אנו שואפים ואותן אנו מבקשים להשיג?!

לעודד בחכמה

והנה, גם לאחר שהבננו את נחיצות העידוד - עלינו לדעת כיצד לעשות את המלאכה על הצד היותר טוב... לעיתים, נדרשים אנו להגיש את העידוד בחכמה, מבלי שיהא ניכר כי מטרטנו להרים את קרנו של החניך ולעודדו...
 ואכן, גדולי ישראל, מרבצי התורה לדורותיהם - מצאו דרכים מדרכים שונות, מתוחכמות יותר ויותר, בכדי לעודד את תלמידיהם

כפי תאוותו, וכשיהיה גדול וימאס בכל זה - יחזור ויאמר לו: 'למוד תורה ותהא זוכה לגן עדן', ולבסוף, אם יתמיד בתורה - הוא ישיג בדתו אמיתית כוונתה ועדנה ואהבתה, וילמדה לשמה!"

הרי לנו, כי בכדי להביא את הילד למצב בו יעסוק בתורה לשמה, מתוך הבנה שלמה ודעה ברורה - עלינו למשוך את ליבו ראשית כל אל בית המדרש, ואת זאת יש לעשות באמצעות עידוד, עידוד על ידי פרסים המותאמים לדעתו של הילד ולבשלותו.

ואכן, ה'סבא' מסלבודקיה, רבי נתן צבי פינקל זצ"ל - טוען היה כי על פי מצבם של בני האדם בדורנו, אי אפשר למשוך ילד או נער אל בית המדרש רק באמצעות הבנת חשיבות התורה וערכה, או על ידי שאר אמצעים רוחניים... "כיום, הכרחי להשתמש בתחבולות אחרות אשר שכרו בצידי" - היה ה'סבא' מדגיש...

כנגד אלו הטוענים כי כוחן של תחבולות אלו אין מספיק בכדי להשיג תוצאות אמת - היה רבי נתן צבי מוכיח את שיטתו, כאשר אחת ההוכחות הינה ממעשה לו היה עד בצעירותו, מעשה אשר התרחש בשוק של וילנא... וכך היה מעשה:

בשוק של וילנא, היתה אשה אחת, מוכרת 'פולים', אשר עומדת היתה מדי יום ביומו ומכריזה על מרכולתה. ביום מן הימים - התגלע וכוח בין האשה לבין אחת משכנותיה בשוק, כנראה אחת ממתחרותיה, והויכוח עבר לפסים בלתי הולמים בעליל... מטח של קללות בקע מפיה של אותה רוכלת כלפי שכנתה, פניה אדמו מכעס, וקצף לבן בצבץ על שפתותיה...

לעומד מן הצד, נדמה היה כי ידרש זמן רב בכדי שישוך זעמה של הרוכלת, ובכדי שנפש תנוח בקרבה... אך הנה זה פלא: בעוד היא קוצפת ורוגזת - ניגש לעברה אחד העוברים והשבים בשוק, וביקש לקנות ממנה פולים בפרוטה...

מדהים היה לראות הכיצד ברגע אחד שינתה הרוכלת את טעמה, פניה הזועמות לא היו לה עוד, קצפה חלף עבר לו, היא נחה מזעפה, וכשחיוך

